

Hur ska vi kunna bemöta renoveringsbehovet genom att skapa mobilisering och kompetensutbyggnad?

Närvarande: Marie Holmgren (ESAM/Umeå), Michael Jalmby (Umeå), Björn Dahlberg (Umeå), Malin Karlsson (Byggdialog Dalarna), Stefan Jonsson (Örebro), Johanna Fredén (Energikontor Mälardalen) Johannes Ansved (Energikontor Mälardalen), Stefan Olsson (Goda Hus), Per Andersson (Hållbart byggande Värmland), Dag Lundborg (Energimyndigheten), Carl-Magnus Palmblad (Energimyndigheten), Karin Glader (CIT Renergy) och Åsa Wahlström (CIT Renergy)

Vi vill hitta idéer om hur vi kommer vidare. Bifogat finns en sammanställning av de förslag som ni lyfte i er regionala rapporter som utgångspunkt. På mötet kan vi diskutera några konkreta förslag men diskuterar även andra infallsvinklar.

Reflektioner från arbete vi gjorde i höstas samt fri diskussion om idéer om hur vi kommer vidare

Åsa börjar med att presentera en del av resultaten från förra projektet vilket även skickades ut innan mötet.

Utgångspunkt:

- Väldigt olika nivå hos olika aktörer. Måste se att det finns olikheter.
- Långsamma processer, många steg. Framför allt i offentliga sektorn, även om de ibland ändå ligger före/har kommit längre.
- Många har gamla bestånd med behov och det blir svårt att hinner med.
- För att nå målen så måste alla aktörer med även BRF och Småhus.
- Insatser mot beslutsfattare

Aktiviteter:

- Färdplanerna kan bidra till mobilisering men kräver dock ganska stora insatser.
- Samverkan över regiongränser viktig
- Exempel för gemensamt lärande. Både bra och dåliga exempel.

Reflektioner och idéer:

Michael: Fastighetsägarna (större) behöver känna till Energibolagens val av infrastruktur framåt. Vad får de för påverkan. Dagens affärsmodeller för energibolagen kan bli en motpol. Karin: Inom Beloks fördjupningsområde energieffektiva vårdlokaler hade vi en träff med personer som arbetar emd energi/drift frågor inom regionfastigheter och energibolag.

Björn: Hur får vi med bankerna tidigare i processen. Hur utbildar vi dem? Få till den lokala samverkan.

Åsa: Intresset från bankerna upplever jag har ju ökat i och med Taxonomin.

Per: Vi har precis lämnat in en ansökan om innovation. [Sveriges allmännyttas](#) har en ny bra rapport där de inventerat kommande krav, skriven av Björn Berggren. Åsa: De har tyvärr bara räknat på

Datum: 2024-03-21

totalkostnader och inte med merkostnader, så blir ju väldigt stora summor. Hur kan vi sprida kunskapen från allmännyttans rapport så vi kommer vidare?

Birgersson vill utreda något liknande med att arbeta med energi mer gemensamt precis som vi gjort med bredband och ip-protokoll. Vill bilda EP (energiprotokoll) och skapa virtuell delning av energi. Bolaget Via Europa. Dag: Vi har ett [uppdrag](#) kopplat till detta lett av Tula Ekengren. Ska rapporteras 2:a september.

Stefan O: Jag blev glad när jag läste sammanfattningen. Samtidigt blir det lite övermäktigt, vad börjar vi. Vill spä på komplexiteten. Hos oss händer mycket kopplat till återbruk. Vi har nu fått till ett EU projekt. Borde vi redan nu koppla ihop återbruk och energi mer. Kan vara ett sätt att nå arkitekterna. Åsa: Boverket har ju sagt att B6 ska komma med i klimatdeklarationen samt att klimatdeklarationer för renovering kommer. Energibolagen trycker gärna på att deras energi blir grönare.

Stefan O: Även yt-effektivitet och tidseffektiv användning är intressant. Hur mycket skollokaler står inte tomma på helger och kvällar.

Åsa: Lunds tekniska högskola har tillsammans med Högskolan Dalarna fått ett projekt där vi ska titta på om man ska riva eller bygga nytt om man har en betongstomme. Fråga om koldioxidavtrycket är vad vi klara i denna konsternation men vi kan ju alltid bjuda in till kunskapsseminarier.

Dag: Kommer en utlysning i [LIFE](#) i april. EPBD kommer nog publiceras i maj. Kan söka medel för att kunna skala upp djuprenoveringar nationellt. Bygga affärsmodeller och undanröja hinder. Jag tror att energimyndigheten kan vara intresserade av att gå in med något i ett sådant projekt. LIFE täcker 70 - 95% av lönekostnader men bara 7% av admin/OH. Det kan finans något där. (Information från förra omgången hos [Naturvårdsverket](#) och [HAV](#) samt i eposten bifogad presentation) Dag: Kan vi göra en förstudie som tittar på att hur man skull kunna få till en större samverkan som kanske kan leda till ett större projekt? Stefan O: Tror man agn få med lite kopplat till demo. Åsa: Fokusområde 4 är relevant: Skapa förutsättningar för att göra renoveringen snabbare, smartare, Dock måste vi få med minst tre länder. Kan räcka att vi få med två andra regioner utomlands. Dag: Vi kan ju dra nytta av BeBo och Belok. Vissa medlemmar har verksamhet i andra länder

Michael: Vi har ju diskuterat med bankerna. Kan man skapa något att man får 80% vid uppförandet och de sista 20% när man verifierar. (Vi tänkte nyproduktion). Vi behöver inte alltid inte göra ett projekt där vi alla gör samma sak. Arbeta med tårtbitar där varje region arbetar med det som är aktuell och så lär vi av varandras resultat.

Åsa: Förstudie som du nämner Dag kan ju vara till nytta för den kommande handlingsplanen. Dag: Jo, men det stämmer. Det är många som måste gör mycket.

Michael: inte lätt att få ut nya tekniker för innovatörer. Fastighetsägarna våra inte testa. Karin: Tipsade om [Grønnköpingkiö](#) en plattform för innovativa lösningar för hållbar sjukvård.

Mari: Hade varit kul att kunna ha lite olika scenarion med olika nivåer. Åsa: Är ju det som Dalarna lyfter med sitt förslag till "fiskguide".

Datum: 2024-03-21

Stefan J: Vet vid vad fastighetsägarna behöver för att kunna ta sina beslut för att renovering: Pengar, kunskap vad behövs för att de ska kunna/våga agera? Åsa: Landar ju ofta in något kopplat till ekonomi. Lilla moroten kan vara viktig. Karin: Kan handla om tydlighet kopplat till finansiering. Malin: I våra dialoger så handlar det ju om att få kalkylen att gå ihop. Behövs nog andra modeller. Små pratar om att lyckas vända innan 2030. Där behövs något from av beslutstöden som man kan börja använda. Våra aktörer pratar även mycket om energisystemet och att göra åtgärder på rätt ställen i systemet. Åsa: En utmaning är att det kan bli så att man bara gör det enkla eller kanske fel val i det långa loppet. Karin: Lyckas få in totalmetodik tänket men att man börjar med det enkla/snabbt återbetalande åtgärderna och sedan arbeta vidare.

Dag: Hade varit kul om det kunde landa i något mer konter där man tittar på förutsättningar. Ännu bättre om vi kan få med EU. Kan vi fram en idéer skiss till ett utvecklingsprojekt. Kan vi nyttja kunskapen från de som lyckas bäst. Så att vi kan hjälpa de som har det svårare.

Dag och Per avviker från mötet

Sammanfattning och Förslag från CIT Renergy om enkätstudie

Åsa: Vi funderar om vi kan göra något likande Dalarna och skicka ut inom nätverken. Komplettera med några frågor om vad som triggas att arbeta med fråga.

Michael: Vi har triggat ett projekt som handlar om kvarterssamverkan. Lägg gärna med en fråga om hur man ställer sig om samverkan (inte bara energi). Stefan O: Vi tror att många triggas av driftnettot. Är ju inte bara energikostnaden. En liten kommun i Kronoberg har beslutat att sälja sina lägenheter för de har inte råd att ha kvar dem. Mari: Vet fastighetsägarna hur yt-effektiva de är (framför allt lokaler)? Kan vi fråga om de vet och om de skulle kunna tänka sig upplåta yta till andra. Vad kräver det (försäkring etc) men kan ge intäkter.

Björn: Jag är väldigt för goda exemplen. Som man kan visa på att det går som vi är stolta över! Mari: Hade varit kul att kunna gå med på ett digitalt studiebesök.

Stefan O: Digitala tvillingar börjar jag förstå vad det är. Vi arbetar med att bygga en digital tvilling i samband med en renovering. Som kan nyttjas som kommunikationsplattform och sedan kan användas i förvaltningen (är en bit dit men är det jag tror vi är på väg) .

Åsa: Det Dag efterfrågar är att vis skulle kunna sätt ihop ett projekt med fokus på att inom område fyra i LIFE. Att den innehåller lite djupare undersökningar med era tårtbitar där ni kan tittat på lite olika delar. Sedan att vi även gör en enkätstudie för att samla lite behov och vad som händer hos era medlemmar. Vad behöver de och hur långt har de kommit?

Michael: Resultat: Kan vi också koppla det ihop med goda exempel på de som gjort: light, medel och djup. Vad ska komma ut ur vårt projekt? Få med lite av de som Stefan J talade om behovsanalysen. Mari: Kan vi få med lite framtidsblickade och vad tex klimatdeklarationer skulle kunna innebära. Åsa: skapa förståelse för CO2 påverkan men kanske inte alla lösningar.

Datum: 2024-03-21

Stefan O: Meps? Ås: Blir en variant av det. Men det är de sämsta för lokaler och medelvärdet för bostäder ska flyttat sig.

Carl-Magnus: Spännande diskussioner. Men nu måste även jag avvika.

Övrig

Stefan J: Har ni kommuner som vill nå? Han ni några bra strategier för att nå de mindre orterna i erat område? Mali: I Dalarna arbetar vi ganska aktivt med de mindre orterna men blir ju lättare att få med Falun och Borlänge. Våra grupperingar tex klimatklubben där alla i allmännyttan möts. Karin: Flera av nätverken arbetar med lite under grupper.

Vi skjuter något på mötet den 7e maj för att inte krocka med spillvattenseminariet.

